

УДК 821.161.2

DOI: 10.31558/2308-1902.2019.27.10

Марія РЕУТОВА

кандидат філологічних наук, старший
викладач кафедри теорії та історії
української і світової літератури
Донецького національного
університету імені Василя Стуса

ЕКЗИСТЕНЦІЙНІ МОТИВИ ЗБІРКИ ПОЕЗІЇ СЕРГІЯ ЖАДАНА «ЖИТТЯ МАРІЇ»

У статті розглянуто окремі вірші зі збірки Сергія Жадана «Життя Марії» крізь призму філософії екзистенціалізму. Простежено, як у них реалізуються мотиви трагізму буття, абсурдності світу, бунту, свободи вибору. Обґрунтовано визначальну для поета національно-екзистенціальну модель світу та сенсу людського життя. Доведено, що збірка є своєрідною спробою емпіричної сповіді автора, його щоденником, ведення якого було продовжено упродовж першого року війни на Донбасі. У збірці «Життя Марії» Сергій Жадан розкриває комплекс проблем, пов'язаних із життям та смертю – питомими складовими-антиподами суспільства у часи війни. Обґрунтовано, що герої поета не мають ілюзій стосовно перспектив свого існування, проте вдаються до пізнання вічних цінностей.

Ключові слова: екзистенціалізм, свобода, війна, смерть, лірична збірка.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Своєрідність творчої манери Сергія Жадана стала об'єктом дослідження І. Бондаря-Терещенка, Б. Пастуха, О. Коваленко, О. Резніченко тощо. Науковці акцентували увагу на внутрішньому наповненні творів митця, своєрідності версифікації, багатоаспектності проблематики. Безумовно, творчість Сергія Жадана позначена постмодерними тенденціями, проте належить звернути увагу на умови формування й розвитку його світогляду, приналежність до покоління «дев'яностиків». Найбільш точну характеристику творчості письменника крізь призму постколоніальних теорій подав у монографії «Оstмодерн: геопоетика, психологія, влада» сучасний науковець І. Бондар-Терещенко. Розглядаючи ранню поезію Сергія Жадана, дослідник відзначає закономірності формування літературного дискурсу 90-х років ХХ століття: «Авторська позиція С. Жадана, що включає в себе усі три компоненти постмодерної дискусії, акцентована ефектом вищезгаданої абсорбції ідейно-

духовної (літературної, жанрової) складової у просторі соціокультурного контексту» [2, с. 35]. Львівський літературознавець Богдан Пастух зауважив, що «творчість Сергія Жадана своїми формами протесту проти диктату централізованої вертикалі збігається з культурою бітників» [7]. Дослідники, апелюючи до локального простору, у якому перебуває письменник, образно позначили його як «харківського Рембо». Водночас Сергій Жадан називає себе «останнім українським ліриком».

Різні стосунки людини й середовища утворюють своєрідну систему категорій, які «характеризують проблеми буття людини» [6] і які прийнято називати модусами буття, чи модусами екзистенції, чи екзистенціалами. У художньому творі аналіз різноманітних екзистенціалів, що являють собою сублімацію підвалин людської свідомості, та докладний розгляд їхньої художньої реалізації дає змогу адекватно визначити концептуально-стильові особливості й ціннісні орієнтири письменника. Розширення літературного матеріалу, системи екзистенціалів при розгляді – важливе завдання літературознавців сьогодні.

Ситуацією, коли практично всі екзистенціали набувають максимального оприявлення, постає війна. В умовах дегуманізації людської особистості стає вкрай важко зберігати елементарні риси людяності, на користь чи проти якої доводиться робити вибір. Проблему такого вибору, заснованому на одвічних людських страхах і обмеженнях, змальовує Сергій Жадан у своєму останньому на сьогодні романі «Інтернат».

Огляд джерел. Визначенню та функційності екзистенціалів присвятили свої розвідки класики відповідної філософської течії – А. Камю, К. Ясперс, Г. Марсель, М. Гайдеггер, Н. Аббаньяно. У західній філософії виокремлювалися два напрями в розвитку екзистенціалізму: секулярний (бунтівний, трагічний) і християнський (близький до «оптимістичного»). М. Гайдеггер [9], А. Камю [4, с. 4] наголошували на перевазі в бутті людини трагічних модусів буття: нудоти, відчаю, турботи, туги, страждання, покинутості, а Г. Марсель [6, с. 7], К. Ясперс [10] звертали увагу й на інші

модуси: надію, віру, радість, любов, солідарність... Пізніше італійський філософ Н. Аббаньяно [1] розвинув «християнський» різновид екзистенціалізму в «позитивний», використовуючи й переосмислюючи деякі твердження із секулярного напрямку.

Отже, **мета дослідження** полягає у визначенні природи домінування маркерів екзистенціалу в художньому світі збірки Сергія Жадана «Життя Марії».

Аналізуючи збірку Сергія Жадана «Життя Марії», слід говорити насамперед про те, що це перша поетична збірка митця, що вийшла після початку україно-російської війни 2014 року. Жаданові вірші вийшли 2015 року, однак зрозуміло, що переважна більшість їх творилася саме в час найзапекліших протистоянь 2014-го.

«Життя Марії» є своєрідною спробою емпіричної сповіді автора, його щоденником, ведення якого продовжувалося упродовж першого року війни. Образи та настрої в ньому мінливі, як мінливе й саме життя – особливо у воєнні часи, коли його цінність максимально знижена, а за збереження ніхто не може поручитися напевно. Відтак, зазначена мінливість визначається тим, що при komponуванні практично всіх поезій збірки Сергій Жадан керується хронологічною послідовністю, поєднуючи в своїх рядках інтимність та мілітаризм, натхнення та відчай.

Як уже зазначалося, війна становить наскрізну тему «Життя Марії». Війна і життя становлять відверто антонімічний ряд, оскільки війна нерозривно пов'язана зі смертю – антиподом життя. Проте ніхто не обіцяв, що життя буде легкою прогулянкою, принаймні, це точно не становить один із постулатів поетики Сергія Жадана. Зрештою, достатньо згадати життєвий шлях Найвідомішої з Марій – Божої Матері, яка змушена була втратити свого Єдиного Сина, народженого за Божим Промислом дивовижним шляхом, після втрати – знову Його віднайти, а вже потому – пережити чергову розлуку з Ним, коли Господь вознісся на небеса. З цього моменту життя біблійної Марії є, по

суті, підготовкою до успіху, яке дозволило б навіки возз'єднатися із Божественним Сином.

У збірці Жадана Марія також є не просто випадково дібраним жіночим іменем – зрештою, всі, хто бодай побіжно знайомий із творчістю українського поета, може з упевненістю констатувати помітне тяжіння до біблійних мотивів і сюжетів практично в кожному з творів митця. Глибока праця з біблійним текстом поєднується в Жадана з образом опору – бодай тихого, непомітного, але від цього не безпорадного, а навіть більш сильного – бо духовного. На думку письменника, від нього та його колег-митців під час війни потрібна їхня позиція, що має бути висловлена у формі продовження творчої активності. Письменник повинен стати органічною частиною національного опору. Проте лірика громадянського спрямування в Жадана виходить аж ніяк не революційною, як славнозвісні Шевченкові «Поховайте та вставайте, кайдани порвіте». У Жадановій поезії відсутні спонукання, ствердження й будь-які заклики. Наявна у його віршах лише констатація – душевної й духовної ситуації в країні та суспільстві. Ця країна – Марія, що змушена постійно втрачати своїх синів, аби прийняти на їх місце нових і підготувати їх до такої ж тихої, непомітної, проте безмірно важливої долі в борні за себе.

На наш погляд, актуалізує Сергій Жадан у своїй збірці й мотив переселенства, який є питомою складовою образу дому й міста у віршах книжки «Життя Марії». Так, у рядках, наведених нижче, поет розповідає Марії:

Наші діти, Маріє, ростуть, ніби трава:
чорні робочі долоні, стрижена голова,
зранку стоять на зупинках, неприкаяні, як пірати –
тимчасова адреса, країна напівжива.
Мають свої страхи, шанують свій закон,
не потребують змін, сміються із заборон.
Які можуть бути зміни в тому, чого не існує,
і які заборони можуть бути під час похорон? [3]

Характерною тут є згадка про «тимчасову адресу, країну напівживу». Як відомо, війна на Донбасі змусила виїхати з рідних осель велику кількість українців. Вони залишали малу батьківщину з різних причин. Дехто не міг залишатися на окупованій території через переслідування за виявлені патріотичні погляди, дехто став біженцем через те, що його оселя була зруйнована під час обстрілу, а хтось просто позбувся будь-яких ілюзій та перспектив у сірій зоні та вирішив шукати щастя в інших регіонах України.

Для Жадана одним із провідних був і залишається мотив дороги, шляху, тому образи переселенців якнайкраще пасують до цієї художньої матриці. Після тривалих поневірянь переселенці закріплюються на нових місцях проживання, отримують «тимчасову адресу» – угоду про проживання на орендованих житлових площах, також можна сказати про сумнозвісну «довідку переселенця», що маркує й стигматизує людей, які втратили домівку, моментально виділяючи їх серед юрби місцевих жителів.

Жадан майстерно характеризує їх через порівняння – «неприкаяні, як пірати». І дійсно, люди, в яких вирвано ґрунт під ногами, де в чому схожі на піратів – вони так само викликають нерозуміння й побоювання в місцевих жителів, які, до того ж, щиро впевнені в тому, що ці їхні новоприбулі сусіди винні у власних бідах не менше, ніж війна, тому можуть будь-якої хвилини заподіяти їм певне лихо. Не меншими є побоювання щодо того, що, адаптувавшись на новому місці, переселенці почнуть відбирати роботу і гроші в місцевих.

Проте переселенці в Жадана не зважають на ці розмови, а просто щоранку виходять на зупинки в напівживій країні, якою справді була Україна в перший рік війни, коли навіть у тих її областях, що розташовувалися від зони бойових дій якомога далі, були помітними ознаки кризової ситуації – зокрема, віяльні вимикання електрики задля заощадження енергоносіїв. У цих людей трохи притлумлений інстинкт самозбереження, вони давно забули про те, як можна хвилюватися за себе, і тепер хвилюються за інших – батьків, дітей, коханих.

Найпитомішими маркерами, що дозволяють максимально розкрити образ втраченої домівки, є «найдорожчі листи» і «спалені мости». Перші не

дають можливість остаточно втратити зв'язок із минулим життям, другі ж своїми уламками ніби спонукають забути все. Жаданові герої, втім, другою властивістю не наділені, вона є чужою для самого їх організму, створеного зі спогадів про втрачені місця та зруйновані міста. Співрозмовником поета в цій нелегкій бесіді стають усі, хто заманеться – діти, дорослі, святі, свої, чужі, убиті військовики та живі переселенці, видатні поети минулого – Чеслав Мілош та Райнер Марія Рільке.

Так, зокрема, поезія «Мародер» самою своєю назвою вказує на те, що ця історія – про людину, яка зазвичай є не дуже гідним об'єктом для поетичного змалювання. Про мародерів не складають урочистих пісень, їх просто ненавидять і щиро радіють, коли вони вмирають, не замислюючись про те, що за певних умов на їхньому місці може виявитися хто завгодно. Зрештою, сам Жадан попереджає свого читача, що в його героя:

Погана біографія,
з таких біографій роблять ранкові новини [3].

Ранкові новини – це зазвичай зведення нещасних випадків та надзвичайних пригод за ніч, коли поліція здійснює обхід та виявляє їх сліди на міських вулицях. У ранкових новинах рідко почувеш щось позитивне, це дещо інший формат за ранкові шоу, які просто переповнені позитивом. Зрештою, зранку люди змушені прокидатися та збиратися на роботу, наново примирюючись зі своїм існуванням.

У Жаданового мародера роботи немає, як і в більшості населення на окупованій території. Є лише незавершена технічна освіта, два роки обліку в міліції та вкрай обмежені життєві думки та сподівання, точніше, їх відсутність. Жадан, розповідаючи про свого героя, навмисне вдається до граматичного русизму «незакінчене технічне» (за аналогією до російського «неоконченное высшее образование»), аби надати власній «розмові» з персонажем ознак правдоподібності та тієї розмовності, яка викликає найбільшу довіру.

Умовна розмова, мабуть, відбувається за допомогою листування в месенджері – адже поштове сполучення окупованих територій з рештою України було розірвано з початком бойових дій. Мародер щиро зізнається, що йому нема чого втрачати й немає до чого прагнути, оскільки кращих часів уже не буде. Поет з гіркотою підкреслює таке висловлювання свого героя, адже всім зрозуміло, що Донбасу буде вкрай важко оговтатися після руйнівної війни.

Сергій Жадан відзначає, що все, чого прагне мародер, знаходиться в найближчому торговельному центрі, який у новітніх умовах зламати дуже легко. Проте мародерові не потрібні навіть ці радощі життя, оскільки він давно усвідомив, що жодне набуте будь-яким шляхом багатство не врятує його від продовження жорстокого й несправедливого життя. Життя і дійсно не дуже тішить героя вірша:

Старий його замерз у грудні, в порожньому трамваї.

У мами проблеми з цукром [3].

Моторошна пригода з батьком підтверджує всю дикість ситуації, що склалася в Донбасі – адже самого переохолодження можна було уникнути, якби трамвай був наповнений людьми. Цього, втім, не сталося, оскільки, очевидно, місцеві жителі просто намагаються зайвий раз не виходити на вулицю й не користуватися громадським транспортом. Смерть ходить поруч і давно втратила здатність відрізнятись від звичайного жіноцтва. Жадан вустами свого героя описує її тихою та мовчазною, що так несхожа на смерть на війні, якою ми звикли її уявляти за новинними та художніми сюжетами – гучну, жахливу. Проте така смерть не вписується в концепцію тихої розмови Жадана з сучасником.

Ця розмова позбавлена різких рухів та гучних слів, адже вся різкість і всі гучномовці-рупори – всередині кожного зі співрозмовників, давно ставши питомою частиною їх організму. Чесна бесіда не потребує наголосів, бо кожен її учасник сам усе чудово розуміє, в тому числі й те, що коли смерть зверне на нього увагу, зовсім не обов'язково про це кричати. У регіоні, де йде війна,

навіть та, чиє ім'я не можна називати в окремих культурах, сприймається якщо й не як давня приятелька, то як мінімум як знайома, зустріч із якою на вулиці є такою ж випадковою й настільки ж ні до чого не примушує, як і контакт з нею у транспорті чи парку розваг.

Сергій Жадан надає мародерові шанс на мінімальну розраду. Ця розрада полягає не в тому, аби позбавитися того, що під сподом, що пригнічує й не дає відчувати себе упевненим у цьому житті – зрештою, подібні думки, слід уважати, залишаться із кожним, хто пережив війну, до кінця життя. А найціннішою у зміщеній системі координат залишається можливість звичайної розмови, яку навіть дружньою назвати не можна – адже у вірші «Мародер», як і в решті творів збірки «Життя Марії», Жадан постає, хоч і вдумливим, проте обсерватором ситуації. Сама можливість поговорити з кимось стає для мародера шансом довести самому собі, що його життя ще не втратило свій сенс до кінця. Зазначмо, що в поезії відсутні будь-які натяки на те, за кого виступає мародер, кого підтримує в цьому конфлікті, а кого – ненавидить. І це ще одна характеристика поезії Жадана, зміщення якої на користь тієї чи іншої сторони перетворила б вірш на талановиту, проте все одно агітку.

Мародер – така сама перелякана та вибита з усталеного життєвого ритму людина, як і сотні тисяч його сусідів. Зрештою, навряд чи можна обмежуватися умовними кордонами тимчасово окупованих районів Донецької та Луганської областей – від решти території України ментальність місцевих жителів відрізняється мало чим. А от ставлення до жителів тимчасово окупованих територій на територіях, яким свого часу пощастило такими не стати, суттєво коливається в різко й однозначно негативний бік. Іншими словами, вони просто позбавлені можливості сказати що-небудь Україні – від виправдань до власних думок. Це не випадок ватажків сепаратистського руху, вустами яких російські куратори закликали «Почути Донбас», це втрачена можливість звичайних людей

порозумітися зі звичайними людьми, які донедавна навіть гіпотетично не могли передбачити подібний розвиток подій.

Натомість, Сергій Жадан дає українцям шанс почути одне одного – на тлі смерті й руйнувань, ненависті й антагонізму. Поет своєю збіркою підкреслює, що ненависть – це те, для чого завжди знайдеться час і місце, проте бути милосердними й пригадати історію біблійних Марії та Христа, що простили своїх кривдників, може далеко не кожен. Тому Жадан, завершуючи вірш «Мародер», відзначає, що витворений ним місток для діалогу – це те найменше, що він може зробити:

«Спасибі, що пишеш, – дякує він, –
спасибі, що пишеш».
«Немає за що», – відповідаю я.
Справді – немає за що [3].

Мотив життя й смерті продовжується поетом у вірші «Плейер». Його ліричний герой – Саша – є тихим п'яницею, езотериком, поетом, тобто, як і у випадку з мародером, особистістю маргінальною, яка свідомо уникає суспільства, що, втім, саме відповідає на це взаємністю. Він проводить у місті літо – те саме, перше літо війни, коли місто заповнили небачені до того жаскі картини війни.

Сергій Жадан змальовує реакцію Саші на початок бойових дій як відгук людини, яка, хоч зовні й трошки не від світу сього, проте розуміє глибинні причини всього, що відбувається, набагато краще, ніж більшість тих, хто його оточує й, ба більше, зараховує себе до числа прихильників тієї чи іншої протиборчої сторони. Так, Саша сприймає обстріли не з жахом, а зі здивуванням, робить намагання розібратися в ситуації, проте розуміє, що ці намагання марні й кидає дивитися телебачення:

Коли почались обстріли – здивувався,
став дивитися новини, потім кинув [3].

Саша усвідомлює, що жодні новини не замінять того, що можна побачити власними очима. Впоратися з отриманим стресом йому допомагає не алкоголь, як можна було б припустити, пригадавши перший рядок з вірша, а плеєр, в якому грають різні «динозаври». Під «динозаврами», вочевидь, розуміється стара якісна музика, яку творили декілька «геніальних чоловіків». Ця музика допомагає йому змиритися з тим, що він бачить на вулицях рідного міста, а якщо й не змиритися, то притлумити враження від побаченого:

Ходить містом, не вимикаючи плеєра,
слухає різних динозаврів,
натикається на спалені машини,
на розірвані тіла [3].

Саша слухає плеєр безперервно, намагаючись його зовсім не вимикати. Для чого він це робить? Очевидно, з тією метою, аби ані на хвилину не давати власним почуттям вихід назовні, що може спричинити вибух або емоцій, або деструктивних дій. Саша бачить убивства, мертві розірвані тіла, машини, в які влучили снаряди. Він усвідомлює весь рівень дегуманізації довкола, проте сам прагне залишитися людиною до останньої межі своїх психічних і душевних сил. Саша свідомий того, що будь-яка війна колись завершиться, а цінності, що втілює його улюблена музика, лишаться вічними:

Більше не лишиться нічого –
лише музика, лише спів, лише голос,
що примушує любити [3].

Навіть смерть для Саші – це продовження життя, якщо, звісно, не звертати увагу на відчутний трупний запах, що став постійним супутником Сашиних прогулянок містом. Адже в його улюблених музикантів та поетів, які намагалися врятувати весь світ, проте не змогли це зробити:

з їхніх геніальних грудних кліток
ростуть тепер квіти й трава [3].

Так само й земля, полита кров'ю, не втратить своєї родючості після того, як завершиться війна. Підуть у небуття як її призвідники, так і її жертви, вічною залишиться лише любов і музика, в якій ця любов втілена. Жадан у поезії «Плейєр» доводить, що смерть безсила перед справжньою любов'ю.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Таким чином, у збірці «Життя Марії» Сергій Жадан розкриває комплекс проблем, пов'язаних із життям та смертю – питомими складовими-антиподами суспільства у часи війни. Питання домінації між ними поет вирішує в гуманістичному річищі: смерть – це не те, чого потрібно боятися, вона є споконвічною сусідкою життя, яку можна навіть не помічати, коли відчуваєш по-справжньому сильну любов до життя. Проте ця любов у Жадана – це не судомні поривання з готовністю віддати все, аби тільки вижити. Герої поета не мають ілюзій щодо перспектив свого існування, проте вдаються до пізнання вічних цінностей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аббаньяно Н. Структура экзистенции. Введение в экзистенциализм. Позитивный экзистенциализм. СПб.: Алтейя, 1998. 506 с.
2. Бондар-Терещенко І. Ostmodern: геопоетика, психологія, влада : монографія. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2005. 144 с.
3. Жадан С. Життя Марії. URL: https://www.e-reading.club/chapter.php/1050498/55/Zhadan_-_Zhittya_Marii.html
4. Камю А. Бунтующий человек. Москва: Политиздат, 1990. 415 с.
5. Коваленко О. Мотиви дороги (рух і процесуальність) у поезії Сергія Жадана (на матеріалі збірки «Цитатник»). *Магістеріум. Літературознавчі студії*. Випуск 38. 2010. С. 90–93.
6. Марсель Г. Homo viator. Київ: Пульсари, 1999. 320 с.
7. Пастух Б. Міські пасторалі Сергія Жадана. Буквоїд. URL: <http://bukvoid.com.ua/reviews/books/2012/03/07/120646.html>
8. Різниченко О. Післямова // Жадан С. Цитатник (Вірші для коханок і коханців). К. : Смолоскип, 1995. С. 55–59.
9. Хайдеггер М. Бытие и время. Москва: Ad Marginem, 1997. 451 с.
10. Ясперс К. Смысл и назначение истории. Москва: Республика, 1994. 266 с.

REFERENCES

1. Abban'yano, N. Struktura ekzistentsiyi. Vvedeniye v ekzistentsializm. Pozitivnyy ekzistentsializm. St-Peterburg, Aleteya, 1998. 506 p. [In Russian].
2. Bondar-Tereshchenko, I. Ostmodern: geopoetyka, psykholohiya, vlada. Ternopil', Navchal'na knyha – Bohdan, 2005. 144 p. [In Ukrainian].
3. Zhadan, S. V. Zhyttya Mariyi. URL: https://www.e-reading.club/chapter.php/1050498/55/Zhadan_-_Zhittya_Marii.html [In Ukrainian].

4. Kamu, A. Buntuyushchiy chelovek. Moscow, Politizdat, 1990. 415 p. [In Russian].
5. Kovalenko, O. V. Motyvy dorohy (ruk h i protsesual'nist') u poeziyi Serhiya Zhadana (na materialy zbirky «Tsyatnyk»). In: *Magisterium. Literaturoznavchi studiyi*. Vol. 38. 2010. Pp. 90–93. [In Ukrainian]
6. Marsel G. Homo viator. Kyiv, Pul'sary, 1999. 320 p. [In Ukrainian].
7. Haydegger, M. Bytiye i vrema. Moscow, Ad Marginem, 1997. 451 p. [In Russian].
8. Pastukh, B. Mis'ki pastoraly Serhiya Zhadana. In: Bukvoid. URL: <http://bukvoid.com.ua/reviews/books/2012/03/07/120646.html> [In Ukrainian]
9. Riznychenko, O. Pislyamova. In: *Zhadan S. Tsyatnyk (Virshi dlya kokhanok i kokhantsiv)*. Kyiv, Smoloskyp, 1995. Pp. 55–59. [In Ukrainian]
10. Yaspers, K. Smysl i naznacheniyе istoriyi. Moscow, Respublika, 1994, 266 p. [In Russian]

АННОТАЦИЯ

Мария Реутова. Экзистенциальные мотивы сборника поэзии Сергея Жадана «Жизнь Марии»

В статье рассмотрены отдельные стихотворения из сборника Сергея Жадана «Жизнь Марии» сквозь призму философии экзистенциализма. В ходе исследования было определено, как реализуются мотивы трагизма бытия, абсурдности мира, бунта, свободы выбора. Обосновано определяющую для поэта национально-экзистенциальную модель мира и смысла человеческой жизни. Доказано, что сборник является своеобразной попыткой эмпирической исповеди автора, его дневником, ведение которого продолжалось в течение первого года войны в Донбассе. В сборнике «Жизнь Марии» Сергей Жадан раскрывает комплекс проблем, связанных с жизнью и смертью – удельными составляющими-антиподами общества во времена войны. Обосновано, что герои поэта не питают иллюзий относительно перспектив своего существования, однако прибегают к познанию вечных ценностей.

Ключевые слова: экзистенциализм, свобода, война, смерть, лирический сборник.

ABSTRACT

Mariia Reutova. Existential motives of Serhiy Zhadan's lyrics "Life of Maria"

The article deals with some poetry from the collection of Sergiy Zhadan's "Life of Maria" through the lens of the philosophy of existentialism. It is traced how they realize the motives of the tragedy of being, the absurdity of the world, rebellion, freedom of choice. The poet's national-existential model of the world and the meaning of human life is substantiated. It is proved that the collection is a kind of attempt at the empirical confession of the author, his diary, which continued during the first year of the war in the Donbass. In the collection "Life of Mary" Sergey Zhadan reveals a complex of problems related to life and death - specific constituents, antipodes of society in times of war. It is justified that the heroes of the poet have no illusions about the prospects of their existence, but resort to the knowledge of eternal values.

The object of the image of Zhadan is not only the peculiarities of the life of those who left the occupation. No less, but where much more attention is paid to those who, like a stalker, go out into the streets of the occupied cities every day. The purpose of these people is different, as is their meaning in life. Many of them cannot be called even positive heroes if they go back to the stated system of distribution of characters into carriers of universal good and universal evil.

For Zhadan one of the leading was and remains the motive of the road, the way, so the images of immigrants are best suited to this artistic matrix. After prolonged wanderings, migrants attach themselves to new places of residence, receive a "temporary address" - an agreement to reside in rented living space, one can also say about the infamous "migrant certificate", which marks and stigmatizes people who have lost their homes, leaving them immediately isolated residents.

Key words: existentialism, freedom, war, death, lyrical collection.

Стаття надійшла до редакційної колегії 3.09.2019 р.

Рекомендована до друку 11.10.2019 р.